

Tarım Bilimleri Dergisi
Tar. Bil. Der.

Dergi web sayfası:
www.agri.ankara.edu.tr/dergi

Journal of Agricultural Sciences

Journal homepage:
www.agri.ankara.edu.tr/journal

Isparta İli Örneğinde CBS Yardımıyla Alternatif Turizm Etkinlikleri İçin Uygunluk Analizi

Mehmet TOPAY^a, Makbule Özlem PARLADIR^a

^a Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Isparta, TÜRKİYE

ESER BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

DOI: 10.1501/Tarimbil_0000001332

Sorumlu Yazar: Mehmet TOPAY, E-posta: mehmettopay@sdu.edu.tr, Tel: +90 (246) 211 39 79

Geliş Tarihi: 16 Nisan 2014, Düzeltmelerin Gelişi: 20 Haziran 2014, Kabul: 18 Temmuz 2014

ÖZET

Bu çalışmada, Isparta İli'nde yapılabilecek bazı alternatif turizm etkinlikleri için ekolojik, ekonomik ve kültürel açıdan uygun alanlar, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) araçları kullanılarak belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmak üzere "Uygunluk Sınıfı Değerleri" yönteminden yararlanılmıştır. Yöntem, insanların en çok tercih ettikleri bazı alternatif turizm etkinliklerinin yapılabileceği uygun alanların CBS araçları ile belirlenebilmesini sağlamaktadır ve ekolojik, ekonomik ve kültürel yapı açısından en uygun alan planlaması için belirlenen doğal ve kültürel faktörleri çizelgeler şeklinde ortaya koymaktadır. Yöntem doğrultusunda, araştırma alanına ait doğal ve kültürel özellikler belirlenmiş ve CBS programı ile sayısal veri tabanı oluşturulmuştur. Oluşturulan veri tabanı, etkinliklere ait uygunluk sınıfı değerleri çizelgelerindeki faktörlere göre sorgulanarak her bir etkinlik için en uygun alan belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında, en çok tercih edilen etkinliklerden atla gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadırli kamp, kayak ve trekking değerlendirmeye alınmıştır ve her etkinlik için uygunluk analizi ayrı ayrı yapılmıştır. Yapılan uygunluk analizine göre 2725 km² lik çalışma alanında 2580 km² alan dağ bisikleti için, 2207 km² alan atla gezinti için, 1721 km² alan trekking için, 696 km² alan kamping/çadırli kamp için, 390 km² alan kayak için ve 371 km²'lik alan dağcılık için uygun bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Isparta; Alternatif turizm; CBS; Alan kullanım uygunluğu

GIS- Based Site Suitability Analysis for Some Alternative Tourism Activities: The Isparta Case

ARTICLE INFO

Research Article

Corresponding Author: Mehmet TOPAY, E-mail: mehmettopay@sdu.edu.tr, Tel: +90 (246) 211 39 79

Received: 16 April 2014, Received in Revised Form: 20 June 2014, Accepted: 18 July 2014

ABSTRACT

In this study, ecologically, economically and culturally suitable areas for some alternative tourism activities, which can be established in Isparta province, were determined using Geographic Information Systems (GIS) tools. In order to achieve this goal "Suitability Class Values" method was processed. This method provides GIS based determination of suitable areas for some popular alternative tourism activities and reveals natural and cultural factors determined by

optimal spatial planning in terms of ecological, economic and cultural structure in the form of charts. In accordance with the method, natural and cultural structure of the study area was specified and a digital database was created by GIS tools. Database was examined according to the "Suitability Class Values" and suitable areas were determined for each activity. Some of the most popular activities such as horse riding, mountain biking, mountaineering, camping / tent camping, skiing and trekking were included in the assessment within the scope of this study and site suitability analysis was conducted separately for each activity. According to the suitability analysis, it was concluded that 2580 km² area is suitable for mountain biking, 2207 km² area is suitable for horseback riding, 1721 km² area is suitable for trekking, 696 km² area is suitable for camping/tent camping, and 371 km² area is suitable for mountaineering in the total of 2725 km² study area.

Keywords: Isparta; Alternative tourism; GIS; Land use suitability

© Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi

1. Giriş

Turizm hareketlerindeki yoğunluğun yılın tüm aylarına taşınması ve böylece turizmden elde edilen gelirlerin artırılmak istenmesi, turizm yatırımlarının daha verimli kullanımının sağlanmak istenmesi gibi gerekçeler alternatif turizm seçeneklerini gündeme getirmektedir (Butler 1990; Fennel 1999; McGehee 2002). Alternatif turizm, doğal kaynak stoklarını koruyarak kaliteli bir çevre oluşturmayı ve yöre halkının turizm ile ilgili aktivitelerini kontrol ederek bu yönde ekonomik fayda sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir gelişimin temelleri ile alternatif turizm kavramları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Pearce 1992; Dowling 1993; Durgun 2006).

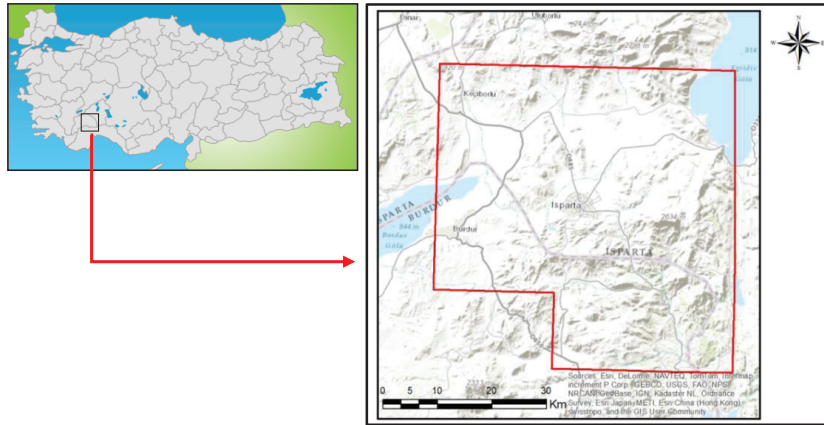
1980'li yılların sonunda, çevre boyutu göz önüne alınmazsa, turizm yörelerinin çekiciliğinin azalacağı, hatta yok olacağı anlaşılmıştır. 1980'li yılların sonlarında, Türkiye'de Dünya ile birlikte hareket ederek turizm kalıplarında değişiklikler yapmış ve alternatif turizm türlerine yönelmeye başlamıştır (Doğaner 1994). Turizm Bakanlığı'nın turizmi çeşitlendirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla yaptığı alternatif turizm çalışmaları, 1990'lı yıllarda başlamıştır. Bu çalışmalarda, özellikle ülkemiz kırsal alanlarında rahat bir şekilde gerçekleştirilecek yayla turizmi, doğa yürüyüşü (trekking), kış turizmi ve termal turizm gibi birkaç etkinlik üzerinde durulmuştur (TBYGM 2004).

Sürdürülebilirliğin gerçekleştirilebilmesi ve dünya turizm hareketliliği içinde ülkenin bir destinasyon olarak sahip olduğu yerin daha üst

sıralara taşınabilmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı uygulamaya konulmuştur. Planda, ülkemizin kıyı turizmi yanı sıra, alternatif turizm (sağlık ve termal turizm, kış sporları, dağ ve doğa turizmi, yayla turizmi, kırsal ve eko turizm, kongre ve fuar turizmi, kruvaziyer ve yat turizmi, golf turizmi, v.b.) gibi turizm türleri açısından da eşsiz imkanlara sahip bulunduğu bildirilmekte, bununla birlikte, bu potansiyelin rasyonel anlamda kullanılmadığına değinilmektedir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013'te, "ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır" denilmektedir (KTB 2014). Ülkemiz turizminin geleceği ile ilgili bu planlı gelişim hedeflerinin, alternatif türlerin geliştirilmesi yönünde olduğu ve bu kapsamda yapılacak çalışmaları açıkça ifade ettiği görülmektedir.

Isparta ili de alternatif turizm türleri bakımından önemli bir potansiyele sahiptir ve bir çok çalışmada bölgenin kalkınmasında turizmin özellikle de alternatif turizm türlerinin önemi vurgulanmıştır (Yeşiltaş & Öztürk 2008; Korkmaz & Başkalkan 2011; Türkoğlu et al 2005; Doğan & Üngüren 2012, Parladır 2013).

Araştırmanın amacı, Isparta ilinde gerçekleştirilebilecek ve insanların yapmayı en çok tercih ettiği at ile gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadır kamp, kayak ve trekking etkinliği

Şekil 1- Çalışma alanının Türkiye içindeki konumu ve sınırları

Figure 1- Location and boundaries of study area in Turkey

(Ryan 1991, Gunn 1994) için uygun olan bölgeleri CBS araçları yardımı ile geniş ölçekte ve hassas bir şekilde belirlemek ve böylece Isparta ilinin turizm stratejilerinin belirlenmesinde yol gösterici olacak ve ekolojik, ekonomik ve kültürel temellere dayandırılmış haritalar oluşturmaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Araştırmanın ana materyalini, Isparta ili sınırları içinde yer alan ve Şekil 1’de kırmızı çizgiler ile verilen ve bazı alternatif turizm etkinliklerinin gerçekleştirilmesi açısından uygun doğal ve kültürel özelliklere sahip olan bölge oluşturmaktadır. Çalışma alanının yüzölçümü 2725 km²’dir ve 1/25000 ölçekli 18 paftayı içermektedir. Alan sınırı, Isparta kent merkezi odak noktası kabul edilerek kent merkezinden araçla gününbirlik ulaşım mesafesine göre (yerel halkın gününbirlik turizm-rekreasyon amaçlı gittiği mesafe çoğunlukla yaklaşık 50 km’dir) belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında yararlanılan ve Topay (2003) tarafından ekolojik, ekonomik ve kültürel faktörlere göre geliştirilen yöntem, bazı alternatif turizm etkinliklerini gerçekleştirilebilmek için gerekli alan seçiminde dikkate alınması gereken 1. ve 2. derecedeki doğal ve kültürel değerlendirme faktörleri ile bu faktörlere ait değer aralıklarını çizelgeler halinde sunmaktadır. Çizelgelerin oluşturulmasında

o etkinliği yapan deneyimli kişiler ile görüşülmüş ve elde edilen uzman görüşleri doğrultusunda faktörler ve bu faktörlere ait öncelik sırası ve değer aralıkları belirlenmiştir. Araştırma kapsamında insanların en çok yapmayı tercih ettikleri ve alanın doğal ve kültürel özellikleri dikkate alındığında yapılması uygun olabilecek altı etkinlik seçilmiştir. Bunlar; at ile gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadır kamp, kayak ve trekkingdir. Ele alınan 6 etkinliğe ait “Uygunluk Sınıfı Değerleri” çizelgesinin daha iyi anlaşılabilmesi için yalnızca “At ile Gezinti” etkinliğine ait değerlendirme faktörleri ve bu faktörlere ait değer aralıkları Çizelge 1’de örnek olarak verilmiştir.

Çalışmada, öncelikle sınırları belirlenen alanlar içindeki doğal ve kültürel yapı araştırılmış ve veriler CBS araçları kullanılarak sayısal veri tabanına aktarılmıştır. Mekansal planlama sürecinde çalışılan alana ait doğal ve kültürel verilerin etkili bir şekilde belirlenmesi, depolanması, analiz edilmesi, yeni verilerin elde edilmesi, yönetimi ve sunulması gibi karmaşık ve özen isteyen bir sürecin yürütülmesinde yardımcı olacak araçlardan birisi Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) içinde yer alan yazılımlardır (Collins et al 2001; Topay 2002; Malczewski 2004; 2006) ve CBS araçları karar verme sürecini etkin bir şekilde desteklemekte ve uygunluk analizlerinin yapılmasını oldukça kolaylaştırmakta (Cengiz et al

Çizelge1- “At ile gezinti” için değerlendirme faktörleri (Topay 2003; Topay & Memlük 2011)

Table 1- Evaluation criteria for “Horseback Riding” (Topay 2003; Topay & Memlük 2011)

Değerlendirme Faktörleri		At ile Gezinti Etkinliği		
		Uygunluk Sınıfı Değerleri		
		A1	A2	
		En Uygun	Koşullu Uygun	
Doğal Faktörler	1.°	1 Eğim durumu (%)	0-30	30 +
		2 Heyelan durumu	Küçük Ölçüde	-
		3 Taban suyu düzeyi (m)	2 m +	-
		4 Toprak drenajı	İyi	Orta
		5 Ortalama rüzgar hızı (msn ⁻¹)	0-4	4-8
		6 Bağıl nem durumu (%)	40-80	20-40
		7 Fauna için hassas alanlar-zonlar	Yok	-
		8 Flora için hassas alanlar-zonlar	Yok	-
Doğal Faktörler		1 Bulutluluk ve güneşlenme (X/10)	0-8	8-10
		2 Yıllık ortalama sıcaklık (C°)	10-20	20-38
		3 Mikroklima varlığı	Var	-
	2.°	4 Yıllık yağış ortalaması (mm)	250-1250	0-250;1500+
		5 Su kaynağı varlığı (m)	300-1600	1600 +
		6 Su varlığının kalitesi	Sınıf I	Sınıf II
		7 Şimdiki alan kullanımı	T,F,P,M,Ç,O	-
Kültürel F.	1.°	1 İnsan ilişkileri	Olumlu	-
		1 Ulaşım mesafesi (m)	0-3000	3000 +
	2.°	2 Haberleşme olanakları (m)	0-3000	3000 +
		3 Konaklama-barınma olanakları	İyi	Orta
		4 Sağlık tesisi varlığı (m)	0-3000	3000 +

2013), planlama sürecinde etkili olan parametrelere göre geliştirilen modellerin çalıştırılması ve bu yolla geleceğe dair projeksiyonların yapılmasını olanaklı kılmaktadır (Topay 2007). Çalışmada CBS yazılımlarından Arc GIS 10.1 kullanılmıştır.

Araştırma alanı, her bir etkinlik için hazırlanan çizelgelerdeki değerlendirme faktörlerine ait değerler göz önüne alınarak sorgulanmıştır. Sorgulama sürecinde çok kriterli seçim sürecinde önemli kolaylıklar sağlayan “Model Builder” uzantısından yararlanılarak etkinlikler için en uygun alanlar belirlenmiş ve haritalandırılmıştır. Etkinlik için değerlendirmeye alınan doğal ve kültürel faktör sayısı 35’dir ve etkinlikler için değerlendirme faktörleri aşağıda sıralanmıştır: Dağ bisikleti; Doğal Faktörler (1.°): Heyelan durumu, taban suyu düzeyi, fauna için hassas alanlar-zonlar, flora için hassas alanlar-zonlar. (2.°): Çığ riski, su

kaynağı varlığı, su varlığının kalitesi, taşkın alanı varlığı, ortalama rüzgar hızı, bağıl nem durumu, yıllık yağış ortalaması, yıllık sıcaklık ortalaması, toprak drenajı, jeolojik jeomorfolojik oluşumların varlığı, endemik bitki türü varlığı, şimdiki alan kullanımı. Kültürel Faktörler (1.°): İnsan ilişkileri. (2.°): Konaklama barınma olanakları, haberleşme olanakları, sağlık tesisi varlığı. Dağcılık; Doğal Faktörler (1.°): Eğim, heyelan durumu, çığ riski, ortalama rüzgar hızı, fauna için hassas alanlar-zonlar, flora için hassas alanlar-zonlar. (2.°): Bulutluluk ve güneşlenme oranı, yükseklik grupları, jeolojik jeomorfolojik oluşumların varlığı, endemik bitki türü varlığı, şimdiki alan kullanımı. Kültürel Faktörler (1.°): İnsan ilişkileri. (2.°): Konaklama barınma olanakları, haberleşme olanakları, ulaşım mesafesi, sağlık tesisi varlığı. Kamping/çadırılı kamp; Doğal Faktörler (1.°): Eğim, çığ riski, heyelan durumu, su kaynağı

varlığı, su varlığının kalitesi, toprak drenajı, toprak tekstürü, taban suyu düzeyi, fauna için hassas alanlar-zonlar, flora için hassas alanlar-zonlar. (2.º): Yükseklik grupları, bakı, ortalama rüzgar hızı, şimdiki alan kullanımı,bağıl nem durumu, jeolojik jeomorfolojik oluşumların varlığı,endemik bitki türü varlığı, taşkın alanı varlığı. Kültürel Faktörler (1.º): İnsan ilişkileri, gürültü. (2.º): Haberleşme olanakları, elektrik kaynağı varlığı, sağlık tesisi varlığı, ulaşım mesafesi. Kayak; Doğal Faktörler (1.º): Bakı, eğim, karla örtülü gün sayısı, kar kalınlığı, karın niteliği, çığ riski, fauna için hassas alanlar-zonlar, flora için hassas alanlar-zonlar. (2.º): Ortalama rüzgar hızı, bulutluluk ve güneşlenme, yükseklik grupları, rüzgar yönü, bağıl nem durumu, jeolojik jeomorfolojik oluşumların varlığı, şimdiki alan kullanımı, su kaynağı varlığı, doğal bitki varlığı. Kültürel Faktörler (1.º): İnsan ilişkileri, gürültü. (2.º): Konaklama barınma olanakları, haberleşme olanakları, sağlık tesisi varlığı, ulaşım mesafesi. Trekking; Doğal Faktörler (1.º): Heyelan durumu, çığ riski, ortalama rüzgar hızı, bağıl nem durumu, fauna için hassas alanlar-zonlar, flora için hassas alanlar-zonlar. (2.º): Eğim, bulutluluk ve güneşlenme, su varlığının kalitesi, su kaynağı varlığı, doğal hayvan varlığı, endemik hayvan türlerinin varlığı, şimdiki alan kullanımı. Kültürel Faktörler (1.º): İnsan ilişkileri. (2.º): Konaklama barınma olanakları, haberleşme olanakları, sağlık tesisi varlığı, ulaşım mesafesi.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Doğal yapı

Çalışma alanı içindeki yükseklik değerleri 290 m ile 2635 m arasında değişim göstermektedir.

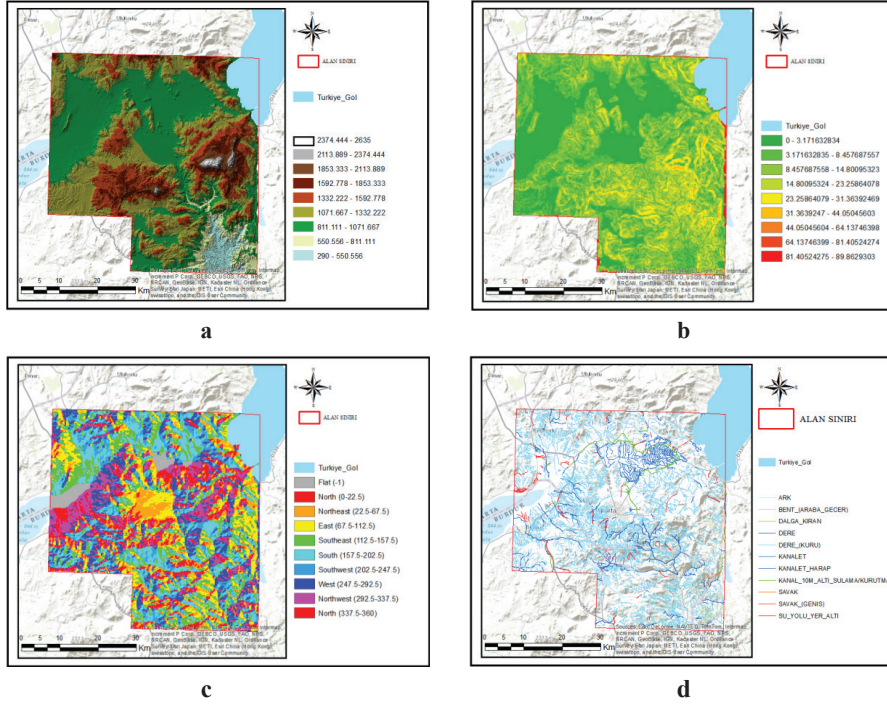
Alanın en yüksek bölümü kent merkezinin güneyinde kalan dağ sistemidir. En yüksek noktası ise Davraz Dağı zirveleridir (2635 m). Eğim grupları düzden başlayarak 90 dereceye kadar değişim göstermektedir. En fazla eğim, Davraz Dağı'nın da yer aldığı ve kent merkezinin güney doğusunda kalan dağ sisteminin olduğu bölgelerde bulunmaktadır. Ovanın yer aldığı bölgeler ise düz ve düze yakın eğimin görüldüğü alanlardır. Alanda baskın olan eğim grubu 0-25 derece arasındadır ve her yöne bakan yamaçlar bulunmaktadır. Şekil 2'de yükseklik, eğim, bakı grupları ve çalışma alanı içinde yer alan farklı boyutlarda yüzey suları (akarsu, göl, gölet, baraj, vb.) haritaları sunulmuştur. İl arazilerini başlıca üç jeomorfolojik ana birime ayırmak mümkündür. Bu ana birimlerden biri; Isparta ilinin çevresini doğal bir sınır gibi çevreleyen dağlık alanlar, bir diğeri yörede yer alan ovalar ve son olarak da ovalarla dağlar arasında kalan az eğimli, dalgalı arazilerden oluşan plato sahalarıdır ve bazı yerleşim alanlarında heyelan potansiyeli bulunmaktadır (ÇŞB 2014).

Çalışma alanı içinde en sıcak ay temmuz, en soğuk ay ise ocaktır. En nemli ay ocak, en az nemli ay ise ağustostur. Yıllık yağış ortalaması en yüksek olan ay aralık, en az yağışlı ay ise ağustostur. Hakim rüzgar yönü ağırlıklı olarak GB ve G'dir. Rüzgar hızı en yüksek nisanda, en düşük kasımdadır (Çizelge 2). Çalışma alanında genel hayatı etkileyecek bir çığ afeti bilgisine ulaşılmamıştır (ÇŞB 2014). Dolayısıyla, çalışma alanı bütününde çığ riski yok sayılmıştır. Alan sınırları içinde mikroklimatik bir oluşumun varlığı bilgisine ulaşılmamıştır.

Çizelge 2- Isparta ili ortalama iklim değerleri (1960 - 2012) (MBM 2014)

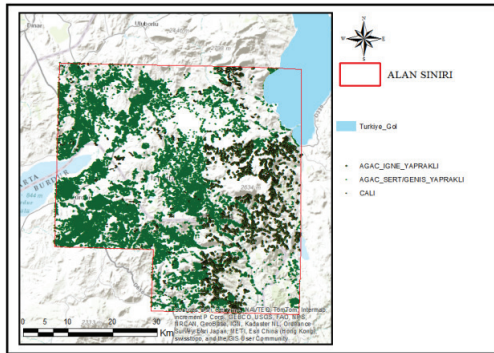
Table 2- Mean climatic values of Isparta province (1960 - 2012) (MBM 2014)

Aylar	O.	Ş.	M.	N.	M.	H.	T.	A.	E.	E.	K.	A.
Sıcaklık (°C)	1.9	2.8	6.1	10.7	15.6	20.2	23.6	23.2	18.6	13.0	7.4	3.5
Nem (%)	79	76	70	70	68	59	44	40	43	59	55	68
Yağış (kg m ⁻²)	72.7	64.8	54.3	56.1	50.1	29.5	13.5	10.5	15.6	36.4	46.1	85.6
Hak. Rüzgar Yön.	GB	GB	G	G	G	B	GB	G	B	GB	GB	KB
Rüz. Hızı (m s ⁻¹)	1.6	1.7	1.9	2.2	2.0	1.9	1.9	1.9	1.7	1.8	1.4	1.8

Şekil 2- Yükseklik (a), eğim (b), baki grupları (c) ve hidroloji (d) haritaları
 Figure 2- Maps of altitude (a), slope (b), aspect groups (c) and hydrology (d)

Çalışma alanı içindeki yaban hayatı ve doğal bitki varlığı zengin bir yapı sergilemektedir (ÇŞB 2014). Çalışma alanı içinde mevcut olan odunsu bitki varlığının alansal dağılımını gösteren harita Şekil 3’te verilmiştir.

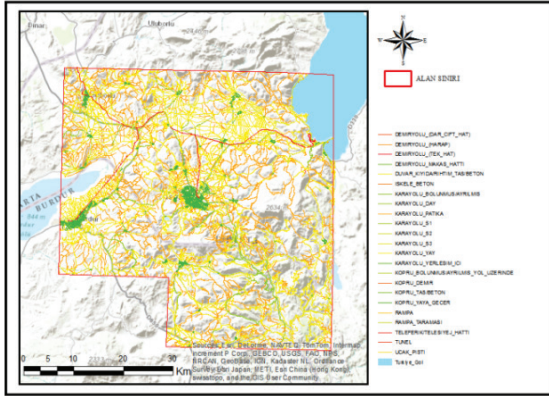
Şekil 3- Çalışma alanının odunsu doğal bitki varlığı haritası

Figure 3- Vegetation maps of study area

3.2. Kültürel faktörler

Çalışma alanında işletme ve yatırım belgeli 13 otel, belediye belgeli 34 adet otel ve belediye belgeli 21 pansiyon bulunmakta olup toplam yatak kapasitesi 3841 adettir. Haberleşme ve elektrik altyapısı olmayan yerleşim birimi yoktur. İl sağlık hizmetleri açısından önemli bir düzeydedir. Son yıllarda özel hastanelerin de artmasıyla birlikte Isparta, bölgesel bir tıp merkezi konumundadır (ÇŞB 2014). Çalışma alanında insanları rahatsız edecek düzeyde bir gürültü kaynağı bulunmamaktadır. Alanda yaşayan halkın turizm etkinliklerine bakış açısı son derece olumlu olarak belirlenmiştir (sözlü görüşme). Çalışma alanı içinde ulaşımı sağlayan yol ağı Şekil 4’te verilmiştir.

Araştırmada, alternatif turizm etkinlikleri kapsamında altı adet etkinlik ele alınmış, her bir etkinlik için Isparta ili özelinde “en uygun” alanlar belirlenmiştir. Etkinlikler için en uygun alanların

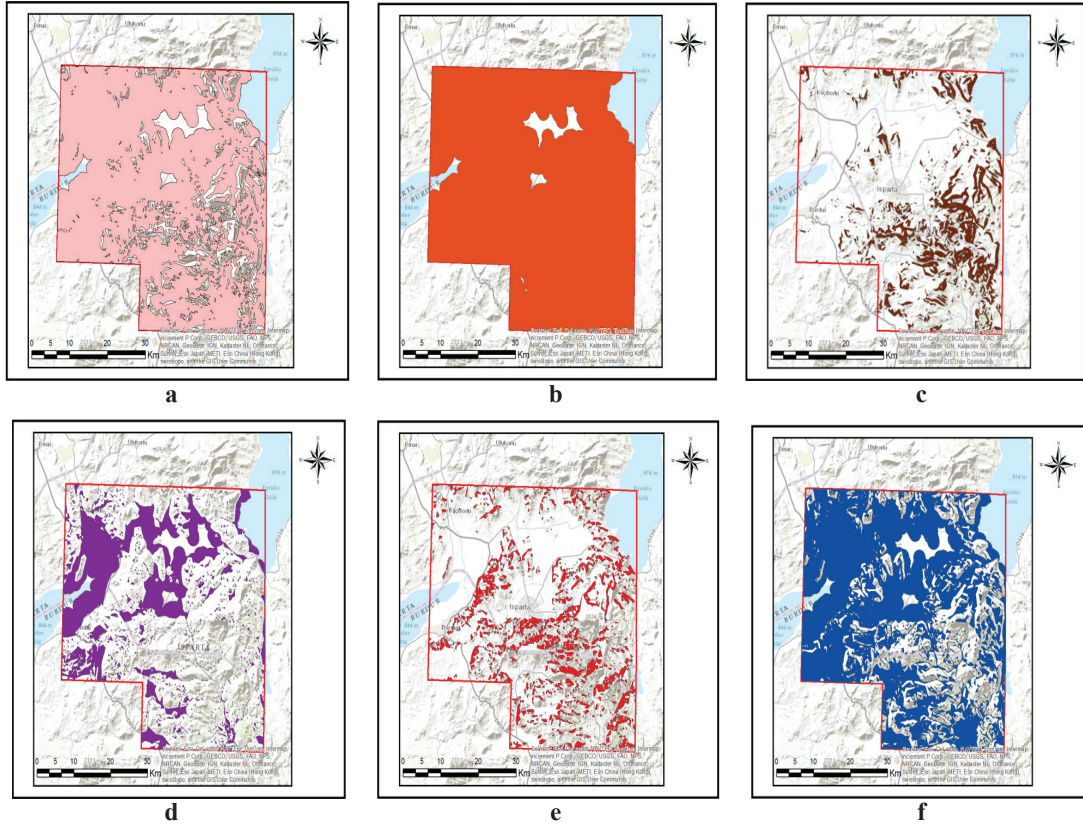

Şekil 4- Çalışma alanının ulaşım ağı haritası

Figure 4- Transportation network maps of study area

belirlenmesinde yararlanılan ve CBS araçları içinde sorgulama sürecini kısaltarak sağlıklı bir hale getiren “Model Builder” uzantısından yararlanılmıştır. Araştırma alanı içinde yer verilen etkinliklere ait alan seçim kriterleri doğrultusunda geliştirilen modeller ve bu modellerin çalıştırılması sonucunda her bir etkinlik için elde edilen alanlar Şekil 5’te yer alan haritalarda gösterilmiştir.

At ile gezinti etkinliği için değerlendirmeye alınan doğal ve kültürel faktör sayısı 20’dir. Etkinlik için oluşturulan modelin çalıştırılması sonucunda uygun bulunan alanlar 2207 km² olup çalışma alanının büyük bir bölümünü kapsamaktadır. Dağ bisikleti etkinliği için uygun alanlar 2580 km² olup, atla gezinti etkinliği gibi alanın neredeyse bütününde

Şekil 5- Etkinlikler için uygun alanlar. a) At ile gezinti b) Dağ bisikleti c) Dağcılık d) Kamp / Çadır kamp e) Kayak f) Trekking

Figure 5- Suitable areas for activities. a) Horse riding b) Mountain bike c) Mountaineering d) Camping / Tent camping e) Skiing f) Trekking

gerçekleştirilebilmektedir. Dağcılık etkinliği için uygun alanlar 371 km² olup çalışma bölgesinin genel olarak hareketli yapı sergilediği güney doğu bölümünde yoğunlaşmaktadır. Bu etkinliğe uygun olan alanların belirlenmesinde “eğim” en belirleyici kriter olarak karşımıza çıkmıştır.

Kamping/çadır kamp etkinliği için uygun alanlar 696 km² olup çalışma alanının daha çok kuzey ve batı bölümlerinde yoğunlaşmıştır. Etkinlik için uygun alanların bu bölümlerde uygunluk kazanmasının temel nedeni düz ve düze yakın bölgelerin bu kısımlarda yer almasıdır. Kayak etkinliği için uygun alanlar 390 km² olup alanda genellikle dağlık bölgelerde dağılışı göstermektedir. Bu etkinlik için uygun alanların belirlenmesinde etkin unsur “baki”dir. Çalışma alanının büyük bir bölümü trekking için uygun alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (1721 km²). Sadece eğimin fazla olduğu bazı bölgeler trekking açısından uygun olmayan bölgelerdir.

Alternatif turizm, dünya genelinde giderek artan bir şekilde yaygınlık kazanmaktadır. Dünyada yaşanan yeni eğilimler ve doğal sistemler üzerindeki kirlenmeler, turizmde yeni yönelimlerin ortaya çıkmasında önemli bir etken teşkil etmektedir. Sosyal ve iş yaşamındaki tekdüzelik de alternatif turizm faaliyetlerine olan talebi artırmaktadır. Alternatif turizm ve yeni turistik ürünler bu nedenle önemini artırmıştır. Turizmin yöreler için sürdürülebilirliği açısından bu kavramlar son derece önemlidir. Isparta ili turizminin önemli merkezlerinden birisi olmak için alternatif turizm açısından yeterli potansiyele sahip bir il konumunda bulunmaktadır.

Isparta ilinin alternatif turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ve bu potansiyelin bölge turizmine olan etkisini incelemeye yönelik yapılan çalışmanın uygulama aşaması sonuçlarını değerlendirdiğimizde; Isparta ilinin at ile gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadır kampı, kayak ve trekking etkinlikleri için uygun olduğu görülmektedir. Ancak yapılan araştırma sonuçlarına göre bölgenin turizme kazandırılmamasındaki başlıca sıkıntı yeterince tanıtımın yapılamamasıdır (Türkoglu et al 2005; Doğan & Üngüren 2012;

Korkmaz & Başkalkan 2011). Bu bağlamda turizm pazarından pay alabilmek ve sahip olunan pay oranını artırmak için etkin ve etkili bir tanıtım politikası izlenmeli, yazılı ve sözlü basın araçlarından yararlanılmalı, bölgenin sahip olduğu tabii güzellikler kullanılmalı ve alternatif turizm etkinliklerinden atla gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadır kampı, kayak ve trekking gibi etkinliklerin yanı sıra diğer etkinlikler için de tanıtım çalışmalarında bulunulmalıdır.

Araştırma kapsamında yerel halk ve idarecilerle yapılan doğrudan ve dolaylı görüşmelerde, gerek yerel halkın gerekse yerel idarecilerin bölgenin kalkındırılabilmesi amacıyla farklı arayışlar içinde olduğu ve bu arayış doğrultusunda rekreasyon-turizm etkinliklerinin önemli birer araç olarak alanda yer alması gerektiği inancını taşıdıkları görülmüştür. Bu belirlemeler ışığında, Isparta ili sınırları içinde en kısa zamanda bir planlama çalışmasının gündeme getirilmesine ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Yürütülecek böylesi bir planlama çalışması ile hem yerel halkın ekonomik anlamda kalkınma beklentilerine cevap verilebilecek, hem kaynakların sürdürülebilir kullanımı adına önemli bir adım atılabilecek hem de bölgede görülen rekreasyon-turizm ihtiyacının giderilmesine katkı sağlanabilecektir.

4. Sonuçlar

Tüm dünyada yaşanan ekonomik, çevresel, sosyal değişimler dikkate alındığında, kırsal nitelikli alanlardaki tek yönlü kullanımların rekreasyon-turizm etkinlikleri ile çeşitlendirilmesinin gerek yerel ekonomi, gerek kaynakların akılcı ve sürdürülebilir kullanımı ve gerekse toplum sağlığına etkilerinin büyük olacağı giderek daha geniş kitleler tarafından kabul görmektedir. Buna bağlı olarak, alana uygun kullanım tiplerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar giderek artmakta ve farklı analiz teknikleri ile planlama yaklaşımları gündeme gelmektedir (Topay 2003).

Bu konuda, dünyada yaşanan olumlu gelişmelerin başta topografya, doğal bitki varlığı ve doğal hayvan varlığı olmak üzere doğal kaynak

zenginliğine sahip ve geleneksel kırsal yaşam özellikleri büyük oranda korunmuş ülkemizde yansıma bulması ekonomik, çevresel ve sosyal açılardan büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşımla, ülkemizde pek çok farklı meslek disiplini tarafından yürütülen çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlayabilmek için, pek çok çalışmada kırsal alanlar araştırma alanı olarak seçilmiş ve çok yönlü gelişmeler ışığında da seçilmeye devam edilmektedir. Daha önce yapılmış bir çok çalışmada ekolojik, ekonomik, iklimsel vb. öneme sahip kırsal alanların, rekreasyon-turizm etkinlikleri açısından öneminin vurgulandığı ve kullanımlarının sağlıklı plan kararları çerçevesinde geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulduğu görülmüştür.

Mekansal planlama sürecinde çalışılan alana ait doğal ve kültürel verilerin CBS araçları kullanılarak sayısal ortamda üretilmesi ve sorgulanabilir hale getirilmesi, karar verme sürecini etkin bir şekilde desteklemekte ve uygunluk analizlerinin yapılmasını oldukça kolaylaştırmaktadır (Aydın 2011; Cengiz et al 2013).

Araştırmada, Isparta ilinde yapılabilecek at ile gezinti, dağ bisikleti, dağcılık, kamping/çadırılı kamp, kayak ve trekking gibi alternatif turizm etkinlikleri için en uygun alanlar belirlenmiştir. Uygulama aşamasında etkinlikler açısından yapılan sınıflandırma, insanların doğal alanlarda gerçekleştirilmeyi en çok tercih ettikleri alternatif turizm etkinliklerinin belirlenmesi ve bu etkinliklerin öncelikli olarak gereksinim duydukları doğal ve kültürel kaynaklar çerçevesinde tanımlanması ile oluşturulmuştur.

Etkinlikler dizisi, araştırma alanının doğal ve kültürel kaynaklarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Oluşturulan dizide yer alan etkinliklerin değerlendirme faktörleri ile bu faktörlere ait değerlerin belirlenmesi sürecinde; Isparta ilinde gerçekleştirilebilecek alternatif turizm etkinlikleri için uygun alanlarının belirlenebilmesi için, Topay (2003)'ın ortaya koyduğu yöntemden yararlanılmıştır. Araştırma alanına ait doğal ve kültürel veriler elde edilmiş ve elde edilen bu veriler

CBS araçlarından yararlanılarak sayısal ortama aktarılmıştır. Araştırma alanı verileri, yöntem doğrultusunda, bilgisayar ortamında sorgulanmış ve her bir etkinlik için en uygun alanlar saptanarak haritalandırılmıştır. Çalışma alanı içinde 2580 km²'lik alan ile dağ bisikleti en fazla uygun alana sahip etkinlik, 371 km² lik alan ile dağcılık ise en az uygun alana sahip etkinlik olarak bulunmuştur. Çalışma alanının dağlık yapısı nedeni ile dağ bisikletine uygun olması ve bu etkinlik için su kaynağı varlığının önemli olması etkinliği, alanın hemen hemen her yerinde yapılabilir kılmıştır. Dağcılık için uygun alanların azlığının nedeni ise; bu etkinlik için gerekli eğimin % 30 + şeklinde belirtilmiş olması ve ulaşım mesafesinin de 0-3000 m arasında olan bölgelerin dağcılık etkinliği için en uygun alanlar olduğunun belirtilmesidir. Bu faktörlerin yoksunluğu, uygun alanların yoksunluğuna neden olmuştur.

Teşekkür

Bu araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimi tarafından maddi olarak desteklenen 3368-YL2-12Nolu projeden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Aydın O (2011). CBS temelli hücreli otomata yöntemiyle kentsel büyüme modeli: Ankara örneği, *Coğrafi Bilimler Dergisi* 9(2): 135-157
- Butler R W (1990). Alternative Tourism: Pious or Trojan Horse, *Journal of Travel Research* 28: 40-45
- Cengiz T, Akbudak C, Özcan H & Baytekin H(2013). Gökçeada'da optimal arazi kullanımının belirlenmesi, *Tarım Bilimleri Dergisi-Journal of Agricultural Sciences* 19: 148-162
- Collins M G, Steiner F R & Rushman M J (2001). Land use suitability analysis in the United States: historical development and promising technological achievements. *Environmental Management* 28(5): 611- 621
- ÇŞB (2014). Isparta Çevre Durum Raporu 2011. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. http://www.csb.gov.tr/db/ced/ editordosya/isparta_icdr2011.pdf (Erişim tarihi: 14.04.20014)

- Doğan H & Üngüren E (2012). Yerel halkın İsparta turizmine yönelik görüşleri üzerine bir araştırma. *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 17(1): 103-122
- Doğaner Y (1994). Köyceğiz-Dalyan Çevresinde Eko-Turizm. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı
- Dowling R K (1993). An environmentally based approach to tourism planning. PhD Thesis, School of Biological and Environmental Sciences, Murdoch University, (Unpublished), Western Australia
- Durgun A (2006). Bölgesel kalkınmada turizmin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış), Isparta
- Fennel D (1999). Ecotourism an Introduction. Taylor & Francis Group
- Gunn C (1994). Tourism Planning, Basic, Concept, Cases. Publishing Office: Taylor & Francis, USA
- Korkmaz M & Başkalkan S N (2011). Eğirdir Gölü ve çevresinde turizm gelişiminin sürdürülebilirliği üzerine değerlendirmeler. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi* 12: 62-69
- KTB (2014). Türkiye Turizm Stratejisi 2023. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14577/turkiye-turizm-stratejisi-ve-eylem-plani.html> (Erişim tarihi: 13.04.2014)
- Malczewski J (2004). GIS-based land use suitability analysis: a critical over view. *Progress in Planning* 62(1): 3-65
- Malczewski J (2006). GIS-based multicriteria decision analysis: a survey of the literature. *International Journal of Geographical Information Science* 20(7): 703-726
- MBM (2014). T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Bölge Müdürlüğü. <http://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=ISPARTA> (Erişim Tarihi: 14.04.2014)
- McGehee N G (2002). Alternative tourism and social movements. *Annals of Tourism Research* 29(1): 124-143
- Parladır M Ö (2013). Isparta ili'nde yapılacak alternatif turizm türlerinin ve yerlerinin CBS araçları ile belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (Basılmamış), Isparta
- Pearce D G (1992). Alternative Tourism: Concept, Classification, and Questions. Tourism Alternatives, International Academy for the Study of Tourism, USA
- Ryan C (1991). Recreational tourism. International Thomas Business Press, USA
- TBYGM (2004). Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü. Kurumlar Arası Yazışmalar
- Topay M & Memlük Y (2011). Rekreatif etkinlikler için uygun alan seçimine yönelik yeni bir yöntem yaklaşımı: Bartın-Uluyayla örneği, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi* 12: 141-147
- Topay M (2002). Kırsal alanlarda gerçekleştirilecek rekreasyon - turizm aktiviteleri için uygun alan seçiminde CBS kullanımı, Fatih Üniversitesi. <http://cbs2004.fatih.edu.tr/download/file432.pdf> (Erişim tarihi: 14.04.2014)
- Topay M (2003). Bartın-Uluyayla peyzaj özelliklerinin rekreasyon-turizm kullanımları açısından değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (Basılmamış), Ankara
- Topay M (2007). The importance of climate for recreational planning of rural areas; case study of Muğla Province, Turkey, In: A Matzarakis, De Freitas C R & Scott D (Eds), Developments in Tourism Climatology, Alexandroupolis, Greece, pp. 19-22
- Türkoğlu M, Gövdere B & Meydan Ç (2005). Isparta ili turizminin sorunları ve çözüm önerileri. *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1: 28-29
- Yeşiltaş M & Öztürk İ (2008). Bölgesel kalkınma çerçevesinde alternatif turizm faaliyetlerine yönelik bir değerlendirme: Sivas örneği. *Ç.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 9(1): 1-18